

ปัจจัยที่นำมาสู่การประมวลผล โดยใช้ความคิดเชิงรวบรัดในการตัดสินใจทางการเมือง

นาย คลภพ เหล่าวานิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS LEADING TO HEURISTIC PROCESSING IN POLITICAL DECISION MAKING

Mr. Donlapop Laovanit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501410

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
สาขาวิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

ปัจจัยที่นำมาสู่การใช้ความคิดเชิงรวบรัดในการตัดสินใจทางการเมือง
นาย ดลภพ เหล่าวานิช
วารสารสนเทศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. พิระ จิรโสภณ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

.....
(รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

นาย คลภพ เหล่าวานิช : ปัจจัยที่นำมาสู่การประมวลผลโดยใช้ความคิดเชิงรวบรัดในการตัดสินใจทางการเมือง. (FACTORS LEADING TO HEURISTIC PROCESSING IN POLITICAL DECISION MAKING) อ. ที่ปรึกษา: ผศ. ดร. ดวงมถลชาติประเสริฐ. จำนวน 102 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแบบแผนการประมวลผลสารสนเทศอันนำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองของมนุษย์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้วยความคิดเชิงรวบรัด ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลใช้การวิจัยเชิงสำรวจโดยแบบสอบถาม และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า มนุษย์ใช้การประมวลผลโดยใช้ความคิดเชิงรวบรัดเป็นหลักในการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งเป็นทางลัดในการประมวลผลข้อมูลเพื่อความง่าย รวดเร็ว และหลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลที่ซับซ้อน เนื่องจากความจำกัดด้านศักยภาพในการประมวลผลสารสนเทศของมนุษย์ ความจำกัดของสารสนเทศทางการเมือง ความจำกัดของเวลาและความจำกัดของความสนใจทางการเมือง

ความคิดเชิงรวบรัดที่มักใช้ได้แก่ ตัดสินใจโดยจัดประเภทสิ่งเร้าต่างๆตามคุณลักษณะที่ตรงกับต้นแบบโดยไม่คำนึงถึงหลักความน่าจะเป็น การตัดสินใจจากความง่ายในการคาดเดาหรือความคุ้นเคยด้วยความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัดมากกว่าการพิจารณาทางเลือกอื่นๆอย่างรอบคอบ และการตัดสินใจโดยอาศัยการตีความสิ่งเร้าครั้งแรกเป็นจุดอ้างอิง ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนภายหลังแต่เป็นไปอย่างมีอคติตามการตีความครั้งแรก

ความแตกต่างของการประเมินความสำคัญทางการเมือง ความต้องการในการคิดพิจารณาสาร และความรู้ทางการเมืองเป็นปัจจัยที่นำมาสู่การประมวลผลโดยใช้ความคิดเชิงรวบรัด โดยผู้ที่ประเมินความสำคัญทางการเมืองสูง มีโอกาสใช้ความคิดเชิงรวบรัดน้อยกว่า ผู้ที่ประเมินความสำคัญทางการเมืองต่ำ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่สนใจติดตามข่าวสารการเมืองเป็นประจำ และผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองสูง มีโอกาสใช้ความคิดเชิงรวบรัดน้อยกว่า ผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองต่ำ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีช่องทางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่หลากหลาย และเข้าใจรูปแบบการนำเสนอข่าวจากสื่อ

หนทางลดการใช้ความคิดเชิงรวบรัด รัฐสามารถณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเมืองควบคู่กับการนำเสนอข่าวสารที่มีคุณภาพของสื่อมวลชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เนื่องจากผู้ที่ตระหนักถึงความสำคัญทางการเมืองและมีความรู้ทางการเมือง สามารถคิดพิจารณาข้อโต้แย้งที่มีอยู่ในสารอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจ

ภาควิชา วารสารสนเทศ

ลายมือชื่อนิติศ.....*ดวงมถล*.....

สาขาวิชา วารสารสนเทศ

ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ดวงมถล*.....

ปีการศึกษา 2550

4785066228 : MAJOR JOURNALISM

KEY WORD: HEURISTIC PROCESSING / INFORMATION PROCESSING/ DECISION MAKING / POLITICS

DONLAPOP LAOVANIT: FACTORS LEADING TO HEURISTIC PROCESSING IN POLITICAL DECISION MAKING. THESIS ADVISOR: ASSISTANT PROFESSOR DUANG-KAMOL CHARTPRASERT Ph.D., 102 pp.

The objective of this research is to study information processing patterns in political decision making and factors leading heuristic processing. The study uses questionnaire-based survey research and in-depth interviews.

The research finds that when people make political decision, they tend to rely on heuristic processing or a mental shortcut for a fast and effortless judgment especially under circumstances of limited information processing ability, limited political information, limited time and limited interest to become politically engaged.

The heuristic processing strategies normally used by the respondents are representativeness heuristic; judging the probability of an event by comparing a known event and assuming that the probabilities will be similar, availability heuristic; basing a decision on an event spontaneously occurred to mind rather than considering other alternatives and lastly, anchoring and adjustment heuristic; starting with an implicitly suggested reference point as an anchor and making biased adjustment around that anchor.

Perceived task importance, need for cognition and political knowledge found to be major factors leading to heuristic processing.

People ranked high on perceived task importance tend to use heuristic processing less than those ranked low on perceived task importance because of the difference in political news exposure. People with a high level of political knowledge tend to use heuristic processing less than those with a low level of political knowledge because the first group have more channels for news exchange and have more knowledge about factors affecting news objectivity.

To decrease heuristic processing, the government should raise people's awareness of the importance of politics. Moreover, news reports should be more accurate, concise and balanced in order to provide high quality information because those ranked high on perceived task importance and political knowledge will rely more on cognitive rather than heuristic processing.

Department	Journalism
Field of study	Journalism and Information
Academic year	2007

Student's signature.....	<i>Donlop Laovanit</i>
Advisor's signature.....	<i>Duangkamol Chartprasert</i>

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณพระเจ้า

ขอขอบคุณ ผศ. ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ ผู้เป็นมากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ ขอขอบคุณสำหรับการเสียสละเวลาและการให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ทั้งการให้ความรู้และข้อคิดต่างๆอันมีค่าอย่างสูง ขณะเดียวกัน ขอขอบคุณ รศ. ดร. พีระ จิรโสภณ ซึ่งกรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ขอขอบคุณ รศ. รจิตลักษณ์ แสงอุไร ซึ่งกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และสอบถามถึงวิทยานิพนธ์ ตลอดจนชีวิตการทำงานของผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบคุณ คุณทรงศรี โภธิสวัสดิ์ คุณสุภาวดี ทองดีที่อำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ คุณเสริมศิริ นิลคำ คุณศศิธร ยูวโกศล คุณพิมลพรรณ ชัยอนันต์ สำหรับคำแนะนำดีๆและการให้ความช่วยเหลืออื่นๆ

ขอขอบใจคุณกมลชนก รุจิวัฒนพงศ์และเพื่อนๆทุกคนที่คอยถามไถ่ และเป็นธุระให้ยามที่ผู้วิจัยต้องทำงาน

และที่สำคัญขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

ท้ายที่สุดขอกราบขอขอบคุณ คุณแม่ และคุณพ่อสำหรับร่างกาย แรงใจจนทำให้ผู้วิจัยมีวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 ปัญหาวิจัย.....	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดทางการเมือง.....	6
2.1.1 ลักษณะของสังคมประชาธิปไตย.....	6
2.1.2 การสื่อสารทางการเมือง.....	8
2.1.3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	10
2.2 แนวคิดเรื่องการตัดสินใจ.....	11
2.2.1 การตัดสินใจในเชิงอุดมคติ.....	13
2.2.2 การตัดสินใจในชีวิตจริง.....	17
2.2.3 กระบวนการรู้คิดในการตัดสินใจ.....	19
2.3 แนวคิดเรื่องการประมวลผลสารสนเทศด้วยความคิดเชิงรวบรัด.....	23
2.3.1 การประมวลผลสารสนเทศ.....	23
2.3.2 ทฤษฎีการประมวลผลสารสนเทศ.....	24
2.3.3 การใช้ความคิดเชิงรวบรัด.....	26
2.3.3.1 นิยามความคิดเชิงรวบรัด.....	26
2.3.3.2 ประเภทของความคิดเชิงรวบรัด.....	27
2.4 กรอบการวิจัย.....	36
2.5 นิยามตัวแปร.....	36
2.6 สมมติฐาน.....	37
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	38
3.1 งานวิจัยเชิงปริมาณ.....	38
3.1.1 ประชากร.....	38
3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	38
3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	39

บทที่

	หน้า
3.1.4 การวัดตัวแปรและเกณฑ์การให้คะแนน	39
3.2 งานวิจัยเชิงคุณภาพ	48
3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	48
3.2.3 การวัดตัวแปร	50
4 ผลการวิจัย	53
4.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงปริมาณ	53
4.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	55
4.2.1 การประเมินความสำคัญทางการเมือง	55
4.2.2 ความต้องการในการคิดพิจารณาสาร	57
4.2.3 ความรู้ทางการเมือง	58
4.2.4 การประเมินผลโดยใช้ความคิดเชิงรวบรัด	59
4.2.4.1 การตัดสินใจลงประชามติ	59
4.2.4.2 ผลกระทบของสื่อมวลชนต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง	61
4.2.4.3 การประเมินจำนวนที่นั่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้ง 2550	62
4.2.4.4 ความคิดเห็นเรื่องการสรรหาวุฒิสมาชิก	65
4.3 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	67
4.3.1 การประเมินความสำคัญทางการเมือง	68
4.3.2 ความต้องการในการคิดพิจารณาสาร	69
4.3.3 ความรู้ทางการเมือง	71
4.3.4 การประเมินผลโดยใช้ความคิดเชิงรวบรัด	74
4.3.4.1 การตัดสินใจลงประชามติ	74
4.3.4.2 การตัดสินใจเลือกตั้ง	75
4.3.4.3 การประเมินนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	76
4.3.4.4 ความคิดเห็นเรื่องการสรรหาวุฒิสมาชิก	77
4.4 ข้อสังเกตจากผลการวิจัย	77
4.5 ปัจจัยที่นำมาสู่การใช้ความคิดเชิงรวบรัดและแบบแผนความคิดของผู้มีความรู้ทางการเมืองสูง	81
5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	82
5.1 สรุปผลการวิจัย	87
5.2 ข้อเสนอแนะ	90
5.3 ข้อเสนอแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	91
รายการอ้างอิง	92
ภาคผนวก	96
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	102

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละตามเพศ.....	53
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนร้อยละตามอายุ.....	54
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละระดับการศึกษา.....	54
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนร้อยละอาชีพ.....	55
ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยของการประเมินความสำคัญทางการเมือง.....	56
ตารางที่ 6 แสดงร้อยละของกลุ่มบุคคลตามการประเมินความสำคัญทางการเมือง.....	56
ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยของความต้องการในการคิดพิจารณาสาร.....	57
ตารางที่ 8 แสดงร้อยละของกลุ่มบุคคลตามความต้องการในการคิดพิจารณาสาร.....	58
ตารางที่ 9 แสดงร้อยละของคะแนนความรู้ทางการเมือง.....	58
ตารางที่ 10 แสดงร้อยละของกลุ่มบุคคลตามความรู้ทางการเมือง.....	59
ตารางที่ 11 แสดงร้อยละเหตุผลในการตัดสินใจลงประชามติ.....	59
ตารางที่ 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและแบบแผนการใช้ความคิด.....	60
ตารางที่ 13 แสดงร้อยละสาเหตุที่สื่อมวลชนมีผลต่อการตัดสินใจ.....	61
ตารางที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและการใช้ Availability.....	61
ตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินความสำคัญทางการเมืองและการใช้ Availability.....	62
ตารางที่ 16 แสดงจำนวน ส.ส. ที่กำหนดและค่าเฉลี่ยโดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคภูมิใจไทย.....	63
ตารางที่ 17 แสดงร้อยละของผู้ที่ใช้และผู้ที่ไม่ใช้ Anchoring and adjustment.....	63
ตารางที่ 18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินความสำคัญทางการเมืองและการใช้ Anchoring And adjustment.....	64
ตารางที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการคิดพิจารณาสารและการใช้ Anchoring And adjustment.....	64
ตารางที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเมืองและการใช้ Anchoring and adjustment.....	65
ตารางที่ 21 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ใช้และไม่ใช้ False consensus effect.....	66
ตารางที่ 22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินความสำคัญทางการเมืองและการใช้ False consensus effect.....	66
ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและการใช้ False consensus effect.....	67